

Nye
Lyngdal
kommune

Rapport

PLANPROGRAM FOR KOMMUNEPLAN LYNGDAL KOMMUNE

fornye
forbedre
forenkle
forene

Innhold

1.0 Plan for en ny kommune	4
2.0 Føringer og rammer for planarbeidet	9
3.0 Utvikling av et bærekraftig lokalsamfunn	12
Befolkning	13
Kommunen som organisasjon	15
Satsingsområder Lyngdal	15
Livskvalitet og levekår	16
Innovasjon og Samskaping	17
Klima, miljø og beredskap	18

1.0 Plan for en ny kommune

Fra 1.1.2020 er Lyngdal og Audnedal slått sammen til en ny kommune. Med de beste fra de to gamle kommunene, skal en ny kommune bygges. Intensjonsavtalen mellom Audnedal og Lyngdal danner selve grunnlaget for en ny og større kommune basert på sammenslåing av kommunene Audnedal og Lyngdal. Den nye kommunen skal etableres på bakgrunn av et likeverdig samarbeid mellom de to kommunene.

Hovedmål for ny kommune er:

- Etablere en livskraftig og attraktiv kommune
- Sikre og videreutvikle kvalitet i tjenestene til innbyggerne
- Etablere en økonomisk solid kommune

Kommuneplanen er et av kommunens viktigste verktøy for langsiktig og helhetlig samfunnsplanlegging. Planen skal se fram i tid og på tvers av sektorer. Samtiden er preget av høyt endringstempo. Dette skaper store forandringer og legger press på kommunens økonomiske ressurser og arealer. Arbeidet med kommuneplanen skal både se på mulighetene og utfordringene dette gir. Ifølge §11-1 i plan og bygningsloven skal «kommunen ha en samlet kommuneplan som omfatter samfunnsdel med handlingsdel og arealdel». Det er naturlig at det utarbeides en ny, felles kommuneplan for den nye kommunen. Det er foreslått at de to eksisterende arealdelene består, men med noen endringer i Lyngdal.

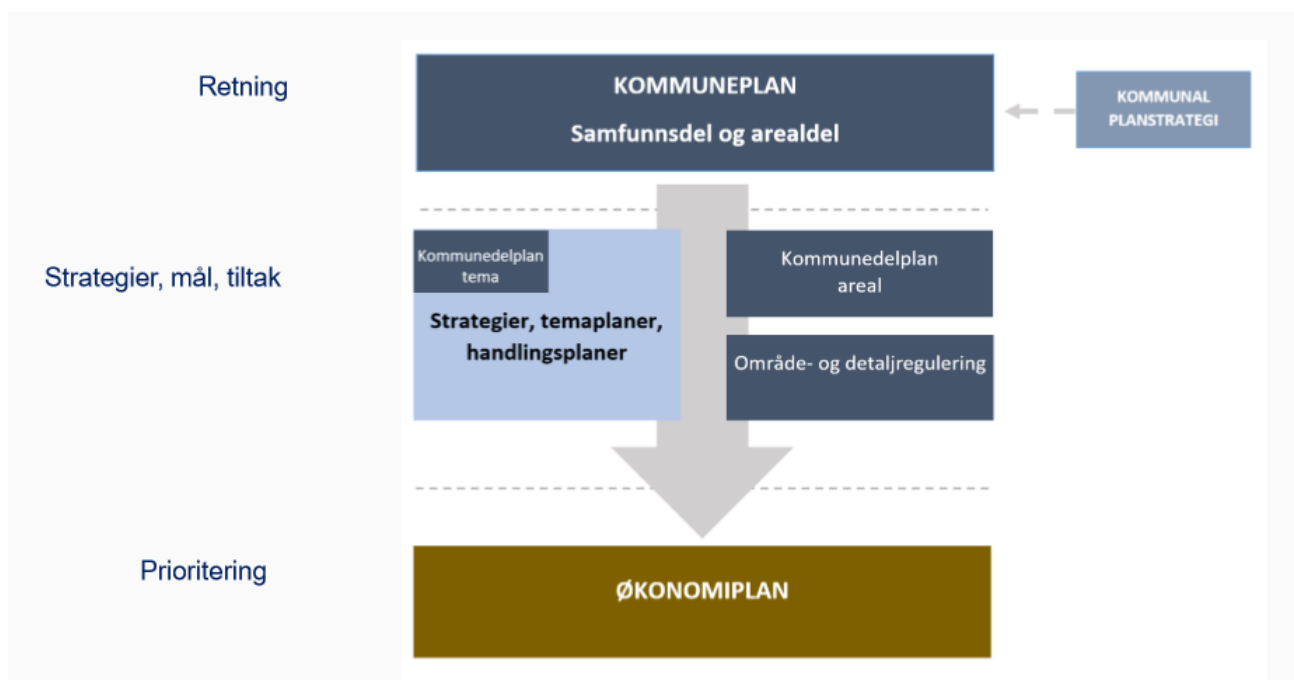
Formål med planarbeidet

Kommuneplanen er kommunens viktigste strategidokument som skal ivareta kommunale, regionale og nasjonale mål, interesser og krav. Planen skal være grunnlag for sektorenes planlegging og virksomhet basert på felles utviklingsstrategi (figur 1). *Kommuneplanens samfunnsdel* skal ta stilling til langsiktige utfordringer, mål og strategier for samfunnsutvikling, tjenestetilbud og arealpolitikk. Kommuneplanen skal også inneholde mål og strategier for kommunen som organisasjon. «Oversiktsdokument for folkehelse» ligger til grunn som kunnskapsgrunnlag i tillegg til en rekke regionale og lokale analyser. Samfunnsdelens satsingsområder med mål og strategier gir føringer som skal følges i arealplanleggingen. Det skal være en rød tråd mellom fokusområdene i de regionale planene og kommuneplanens arealstrategi. *Kommuneplanens arealdel* skal følge opp overordnet arealstrategi. Kommuneplanen skal ha en handlingsdel som angir hvordan planen skal følges opp de fire påfølgende år eller mer, og revideres årlig. Økonomiplanen etter kommuneloven § 44 kan inngå i handlingsdelen.

Nye Lyngdal kommune skal utarbeide en kommuneplan som:

- Ivaretar prinsippene om bærekraftig utvikling
- Fungerer som overordnet politisk og administrativt styringsverktøy
- Er et fundament for samarbeid med andre samfunnsaktører om samfunnsutvikling
- Bidrar til økt forutsigbarhet og tydelighet
- Ivaretar plan og bygningslovens overordnede prinsipper

Planprogrammet omfatter tidlig fase av kommuneplanprosessen og er et program for gjennomføring av en konkret planprosess (pbl § 4-1). Planprogrammet skal redegjøre for formålet og forutsetningene for planarbeidet, tema eller hovedspørsmål og satsingsområder som tas opp, alternative utviklingsstrategier, utredningsbehov (arealdel), og plan for medvirkning. Det er også viktig at planprogrammet klarlegger hvilke deler av kommuneplanen som ikke tas opp til revisjon slik det går fram av føringene fra planstrategien.

Figur: Kommuneplanprosessen

Avgrensninger arealdel

I forbindelse med kommuneplanarbeidet utarbeides det en arealstrategi. Kommunens arealstrategi er en langsiktig og overordnet plan, som fastlegger prinsippene for kommunens arealforvaltning.

Audnedal kommune har en arealdel for hele kommunen, og kommunedelplaner for Konsmo og Byremo, vedtatt i 2009. Videre er det vedtatt områdereguleringsplaner for Byremo sentrum og Konsmo sentrum i 2014. Deler av områdene som er regulert er imidlertid kostbare å bygge ut, og det kan derfor være nødvendig å se på omreguleringer i eksisterende områdereguleringsplan, jfr. Kommunal Planstrategi.

Lyngdal kommune har en relativt ny arealdel for hele kommunen, vedtatt i 2015. Det er et stort utviklingspotensial innenfor rammene av gjeldende plan, og man har derfor ikke sett det som hensiktsmessig ressursbruk å se på hele kommunens arealbruk på ny. En har likevel vurdert at det kan være behov for å se på sentrale områder i Lyngdal og sjøområdene. Det er viktig at kommunen ser sammenhengen mellom bruk av land- og sjøområder i kommuneplanarbeidet, også utover egen kommunegrense. Områdene som omfattes av rulleringen foreslås med utstrekning fra Austad/ kommunegrense mot Farsund i sør, til Rom i nord. I de mest sentrale områdene i Lyngdal skjer utviklingen raskest, og behov oppstår fortløpende. Det foreslåtte området grenser mot kommunedelplan for Bergeheia - Bergsakerheia – Gauksås som vedtas i 2019, og områder i Herdal som omfattes av områdereguleringsplan for E39 og reguleringsplaner for Hagekleiva samt Herdalen Industriområde. Det vurderes også om det er behov for å oppheve kommunale eller private eldre reguleringsplaner

- Sjøområdene er svært aktuelle i forhold til utviklingen av marin næring og behov for båtplasser og opplag.
- Det må i kommuneplanen tas stilling til hvilke planer som er aktuelle å oppheve eller om det er områder hvor kommuneplanen skal gjelde foran vedtatt reguleringsplan. Konkret kan her nevnes:

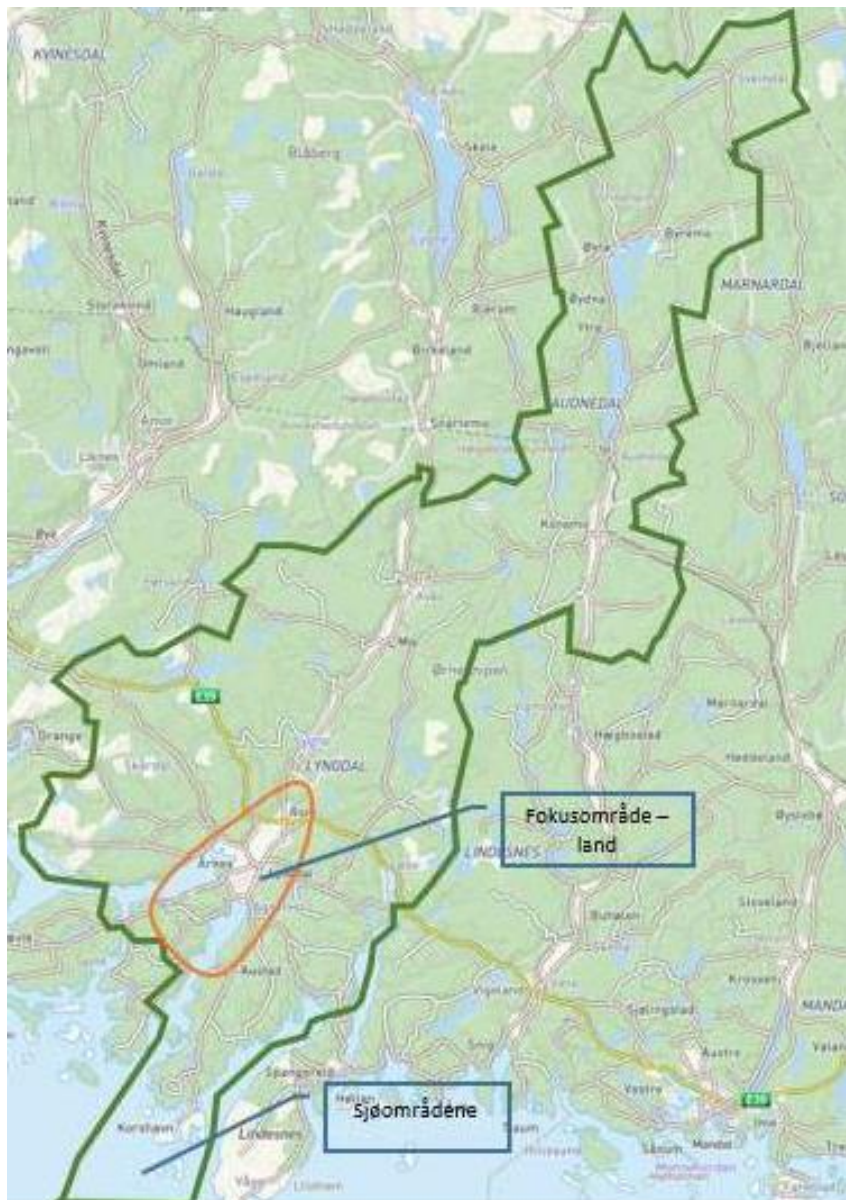
Plannavn	Vedtatt dato	Stadfestet	
		Dato	Myndighet
Romskogen	24.05.1967	04.11.1967	KAD
Sentrumsplanen m. endringer		22.11.1973	KMD

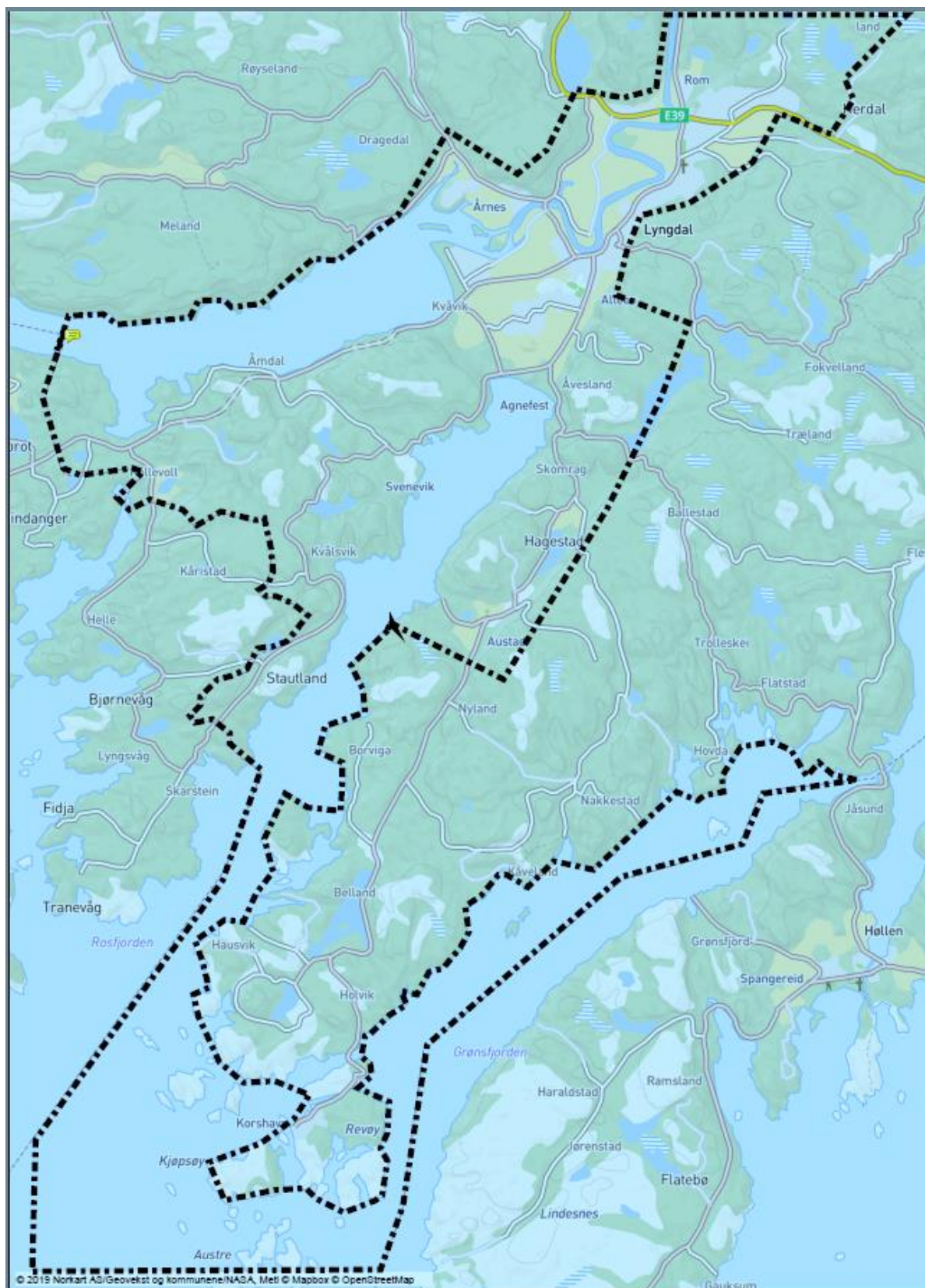
Ved å begrense området på denne måten er det mer sannsynlig at en kan gå mer i dybden og oppnå bedre medvirkning og kvalitet på planarbeidet som blir utført.

Kommunen har fokus på områdene i Herdal. Det anses at dette blir ivaretatt i forhold til nye reguleringsplaner for E39. Det er en målsetning å få regulert industriområder i Herdal samtidig med detaljreguleringsplan for E39 Herdal-Røysgård. Planprosessen her skal foregå i 2019-20. Reguleringsprosessen vil avklare konkrete arealer og eventuelle behov for å ta inn tilgrensende industriområder i Herdal i kommuneplanen.

En mindre endring av kommuneplanens bestemmelser er under arbeid. Her skal det foretas en del rettinger / klargjøring og endringer som ikke krever full prosess. Gjennomgang av plankrav kan være del av dette.

Utsnittet er et forslag til grov- avgrensning. Eksakt avgrensning må defineres på mer detaljert kart i større målestokk, og nøyaktig avgrenset mot gjeldende planer og planer under arbeid.

Utredningsbehov

Planleggingen må bygge på eksisterende data samt nykartlegging. Det finnes flere relevante eksisterende data, deriblant demografiske data, friluftskartlegging (under arbeid), gatebruksplan, kulturminneplan, overordnede data fra NVE ang. skred /flom, Naturbasen, Friluftskart med stier, badeplasser mv., barnetråkkanalyse, eldre kommuneplaner og kommunedelplaner. Fremdrift vil følge fremdrift på kommuneplanarbeidet. Flomsonekartlegging har frist juni 2020.

Det kan være behov for å kartlegging/ analyse knyttet til arealplan:

1. Flomsonekartlegging - igangsatt planlegging, med hensikt å innarbeide en reell faresone for flomfare
2. Kartlegge potensielle nydyrkingsarealer.
3. Kartlegging av vei og g/s-vei / turvei – status og behov, med hensikt å avdekke behov for nye traseer.
4. Kartlegge sone langs sjøen hvor havnemyndighetene har interesser i utbyggings-saker.
5. Landskapsanalyse inkl. sone langs sjø og vassdrag (innen revisjonsområdet) – med hensikt å få en god plassering av nye byggeområder samt en hensynssone som skal være grønn langs sjø og vassdrag.
6. Fortetting - fortettingsanalyse i sentrumsområdene - soner - etasjeantall mv.
7. Overordnet kartlegging av grunnforhold – med tanke på at Lyngdal sentrum ligger på ei elveslette er det behov for en overordnet kartlegging, med hensikt å vise muligheter for nye utbyggingsområder
8. Overordnet kartlegging av havbunn
9. Kartlegging av fare for springflo og etablering av hensynssone for havnivåstigning (innspill fra fylkesmann)
10. Vannkvalitet og vannmiljø (VAF)

Organisering av planprosessen

Plan og bygningsloven stiller tydelige krav både til planprosessen og medvirkning. Planprosessen skal sikre både politisk forankring og allmenn medvirkning. Det er viktig å finne en god balanse mellom styring og medvirkning i en så omfattende og kompleks planoppgave.

Fellesnemda vedtok 30.08.2018 en styringsgruppe for delprosjektet «planstrategi og kommuneplan» bestående av medlemmer av fellesnemda og administrasjonen i begge kommunene. Styringsgruppa har følgende mandat:

1. Utarbeide forslag til planstrategi for ny kommune innen 31.12.19
2. Utarbeide forslag til planprogram for ny kommuneplan innen 31.12.19

Fellesnemda vedtok 31.01.19 en foreløpig planstrategi som ligger til grunn for arbeidet med planprogrammet. Endelig planstrategi vedtas av nytt kommunestyre. I henhold til fremdriftsplanen tar man sikte på å starte arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel tidlig 2020 med politisk vedtak i september 2020. Dette for å sikre god sammenheng mellom kommuneplanens samfunnsdel og økonomiplan. Arbeidet med kommuneplanens arealdel bygger på samfunnsdelen og krever noe lengre prosess. Denne ferdigstilles 3.kvartal 2021.

Styringsgruppen for planstrategi og kommuneplan har vedtatt å legge FNs bærekraftsmål til grunn for planarbeidet. For å sikre eierskap og forankring knyttet til bærekraftsmålene nedsatte styringsgruppen en arbeidsgruppe bestående av representanter fra styringsgruppen, ungdomsråd, elderråd og råd for mennesker med nedsatt funksjon. Arbeidsgruppen har aktualisert bærekraftsmålene og gjennomført to workshops med politikere, administrative ledere i kommunen, de ulike rådene og lag/forenigner. Resultatet fra denne prosessen er en utvelgelse av prioriterte bærekraftsmål. En prioritering betyr ikke at de andre målene ikke er viktige, men sett i forhold til hvor aktuelle målene er for å nå kommunens mål og mulighet for å påvirke så er disse målene valgt:

Medvirkning kommuneplan

Det legges opp til en bred og åpen medvirkning i kommuneplanprosessen. Det er særlig viktig å fange engasjementet i befolkningen knyttet til den nye kommunenes FØRSTE kommuneplan. Plan og bygningsloven beskriver de formelle krav til medvirkning. I planprogrammet skal det beskrives hvordan medvirkning i selve kommuneplanen er tenkt. Styringsgruppen har vært opptatt av tidlig medvirkning, og involvert bredt allerede før planprogrammet.

I forbindelse med kommuneplanen legges det opp til en rekke aktiviteter for å engasjere og involvere bredt; Politikere, Innbyggere, frivillige, lag og foreninger og næringslivet. Det vil i tillegg bli gjennomført omfattende medvirkningsprosesser knyttet til barn, unge og eldres medvirkning i samarbeid med skolene, ungdomsråd og eldreråd. Ungdataundersøkelsen, som ble gjennomført våren 2019 danner et godt grunnlag for dialog og videre undersøkelser. Det blir viktig å møte innbyggerne der de er, og bruk av nettside, sosiale medier og andre digitale muligheter vil bli brukt. Det er særlig viktig å legge til rette for at grupper med særskilte behov blir ivaretatt. Det legges opp til en oppstartkonferansen i forbindelse med oppstart av kommuneplanarbeidet. I tillegg legges det opp til dialogmøter og oppsøkende virksomhet i form av gjestebud.

2.0 Føringer og rammer for planarbeidet

Intensjonsavtalen

Intensjonsavtalen mellom Audnedal og Lyngdal danner selve grunnlaget for en ny og større kommune basert på sammenslåing av kommunene Audnedal og Lyngdal. Den nye kommunen skal etableres på bakgrunn av et likeverdig samarbeid mellom de to kommunene.

Hovedmål for ny kommune er:

- Etablere en livskraftig og attraktiv kommune
- Sikre og videreutvikle kvalitet i tjenestene til innbyggerne
- Etablere en økonomisk solid kommune

Visjoner og verdier

Vi vil – vi våger er i fellesnemda vedtatt som slagord for ny Lyngdal kommune. Verdiordene fra nye Lyngdal prosjektet *fornye, forbedre, forenkle og forene* skal også videreføres. Intensjonsavtalen gir også føringer på organisering av den nye kommunen; Den nye kommunen skal være svært åpen for innovasjon og nytenkning.

Fellesnemda har vedtatt at arbeidet med ny visjon igangsettes med kommuneplanarbeidet for ny kommune. Det nedsettes en arbeidsgruppe bestående av administrasjon, politikere og innbyggere i løpet av våren 2020. Arbeidsgruppen skal forberede prosessen knyttet til ny visjon for kommunen. Denne velges av nytt kommunestyre i forbindelse med vedtak av planprogram.

Kunnskapsgrunnlag

En rekke lokale og regionale undersøkelser og rapporter ligger til grunn for arbeidet. Særlig sentrale er oversikt over folkehelse, Ungdata, fylkeshelseundersøkelse og risiko- og sårbarhetsanalyse for Agder.

Internasjonale føringer

I 2015 vedtok FN nye universelle mål for bærekraftig utvikling. Målene består av 17 hovedmål og 169 delmål. Disse reflekterer de tre dimensjonene ved bærekraftig utvikling; Klima og miljø, økonomi og sosiale forhold. Norge forpliktet til å følge opp disse målene. Bærekraftig utvikling handler om å ta vare på behovene til mennesker som lever i dag, uten å ødelegge framtidige generasjoners muligheter til å dekke sine. De tre dimensjonene overlapper og må balanseres mot hverandre. I tillegg er Norge forpliktet til å jobbe med klima via Paris-avtalen.

Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging

Regjeringen har uttrykt sine forventninger til fylkeskommunenes og kommunenes planarbeid gjennom «De nasjonale forventningene til regional og kommunal planlegging» (vedtatt ved Kgl.res. 14.mai 2019). Forventningene skal være retningsgivende, og de skal legges til grunn for kommunestyrets arbeid med kommunale planer. De nasjonale forventningene er knyttet til følgende fire hovedutfordringer:

- Å skape et bærekraftig velferdssamfunn
- Å skape et økologisk bærekraftig samfunn gjennom blant annet offensiv klimapolitikk og en forsvarlig ressursforvaltning
- Å skape et sosialt bærekraftig samfunn
- Å skape et trygt samfunn for alle

I tillegg har regjeringen bestemt at FNs 17 bærekraftsmål skal være en del av grunnlaget for samfunns- og arealplanleggingen.

Regionalplan Agder

Regionplan Agder 2030 har følgende tematiske innretning:

Hovedsatsingsområder:

- Transport og kommunikasjon
- Attraktive og livskraftige byer, tettsteder og distrikter
- Verdiskaping og bærekraft
- Utdanning og kompetanse
- Kultur

Gjennomgående perspektiver tematiseres under alle hovedsatsinger i arbeidet med Regionplan 2030:

- Næringsutvikling og samarbeid om nye arbeidsplasser
- Levekår, likestilling, inkludering og mangfold
- Klima og miljø

Andre relevante regionale plandokumenter:

Regional plan for likestilling, inkludering og mangfold 2015- 2027 (LIM-planen)

- Klimaveikart Agder
- Veikart for bedre levekår
- Folkehelsestrategi for Agder 2018-2025
- Regional plan for innovasjon og bærekraftig verdiskaping Agder 2015-2030
- Besøk Agder 2030
- Strategi for forskning, utvikling og innovasjon i Agder 2015-2030
- Kompetansestrategi Agder 2030
- Regional plan for vannforvaltning i vannregion Agder 2016-2021

Regionplan Lister 2030

Mange oppgaver løses best gjennom interkommunalt samarbeid. Dette gjelder både innenfor samfunnsplanlegging, arealplanlegging og tjenesteyting. Gjennom Listersamarbeidet har regionen flere strategiske planer. Det er vedtatt oppstart med fylkesdelplan for Lister i 2019 med planlagt fastsetting av planprogram i Vest-Agder fylkesting 17.12.19 og videre planprosess fra januar til desember 2020.

Regionplan Lister 2030 med tilhørende handlingsprogram skal:

- Være et overordnet strategisk styringsdokument for hele Lister, som også legges til grunn for kommunal planlegging
- Gi retning til samarbeidet for å løse regionens viktigste hovedutfordringer og for å utnytte regionens mange muligheter

- Sette nye mål for utvikling av Lister som er tydelige, målbare og ambisiøse - og realistiske å nå innen 2030.
- Peke på felles tiltak for å nå målene

Fremdriftsplan

	2020												2021											
Måned>	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Arbeidsgrupper	x	x	x	x	x	x																		
Politiske verksted		x	x		x																			
Ungdoms- og eldre medvirkning		x	x																					
Gjestebed			x	x																				
Forslag til kommuneplanens samfunnsdel vedtas						x																		
Høring og offentlig ettersyn av samfunnsdel							x	x																
Samfunnsdel vedtas av kommunestyret									x															
Forslag til kommuneplanens arealdel vedtas													x											
Høring og offentlig ettersyn av arealdel														x	x									
Bearbeiding og saksfremlegg																x	x	x						
2.gangs høring og offentlig ettersyn av arealdel																			x	x				
Kommuneplanens arealdel vedtas i kommunestyret																					x			

3.0 Utvikling av et bærekraftig lokalsamfunn

FNs bærekraftsmål inspirerer kommunene til å se nye og bærekraftige muligheter. Målene handler om store, overordnede temaer, samtidig som de angår hver enkelt av oss. Bærekraftsmålene skal hjelpe oss til å løfte blikket og styre i riktig retning med hjelp av lokale løsninger som også bidrar globalt.

Bærekraftig utvikling handler om å ta vare på behovene til mennesker som lever i dag, uten å ødelegge framtidige generasjoners muligheter til å dekke sine behov. FNs bærekraftsmål reflekterer de tre dimensjonene ved bærekraftig utvikling; Klima og miljø, økonomi og sosiale forhold. De tre dimensjonene overlapper og må balanseres mot hverandre.

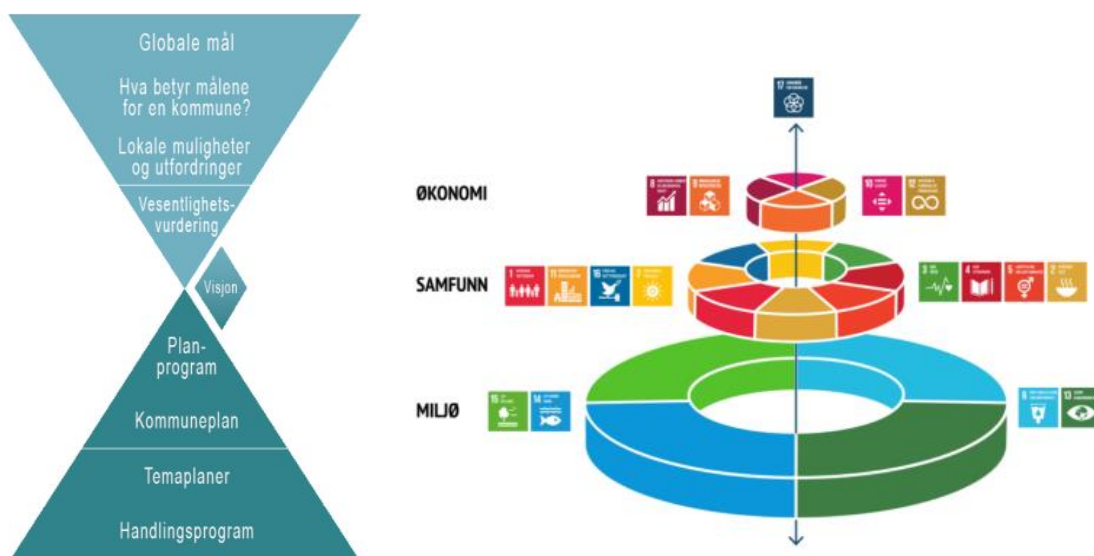
Økonomisk bærekraft handler om å sikre økonomisk vekst. Målet, fra et bærekraftperspektiv, er å vri produksjonen slik at den ikke belaster naturgrunnlaget og miljøet gjennom teknologiutvikling som effektiviserer ressursbruken. For å lykkes med dette må vi legge til rette for **innovasjon og samskaping**.

Miljømessig bærekraft handler om hensynet til naturens bæreevne— den evnen jordas naturlige systemer har til å erstatte og fornye ressurser som tas ut og vannets, luftas og jordas mulighet til å absorbere utslippene som følger av produksjon og bruk av ressurser. For å lykkes med dette må kommunene og dens innbyggere bli mer bevisste og handlekraftige når det gjelder **klima- og miljø**.

Sosial bærekraft handler om at alle i samfunnet skal ha lik tilgang til sysselsetting, kultur, et anstendig hjem og egnet bomiljø, utdanning, sikkerhet og deltakelse i samfunnet. Dette betyr at de fysiske omgivelsene i byen/tettstedet er med på å sette rammer for det sosiale livet, og at det bygde miljøet er viktig for å kunne skape et godt samfunn for folket. Nettverk og deltakelse, sosiale og kulturelle strategier, offentlige tjenester, boligpolitikk, transport og tilgjengelighet og næringsutvikling er sentrale strategiområder innen sosial bærekraft. **Livskvalitet og levekår** er helt sentralt.

Trekantmodellen under ¹illustrerer prosessen med å ta utgangspunkt i de globale målene, og konkretisere dem i konkrete, lokale tiltak. Den øverste trekanten viser hvordan vi snevrer inn fra det globale til det lokale perspektivet. Den nederste trekanten viser hierarkiet av de lokale planene der tiltakene blir nedfelt, for så å bli gjennomført. Bærekraftsmålene utgjør en helhet, men en kommune i utvikling må prioritere.

Dette betyr ikke at kommunen ikke skal arbeide med de andre bærekraftsmålene, men de prioriterte målene legges til grunn for satsingsområdene i kommuneplanen.

¹ Hentet fra Asker kommune

Befolkning

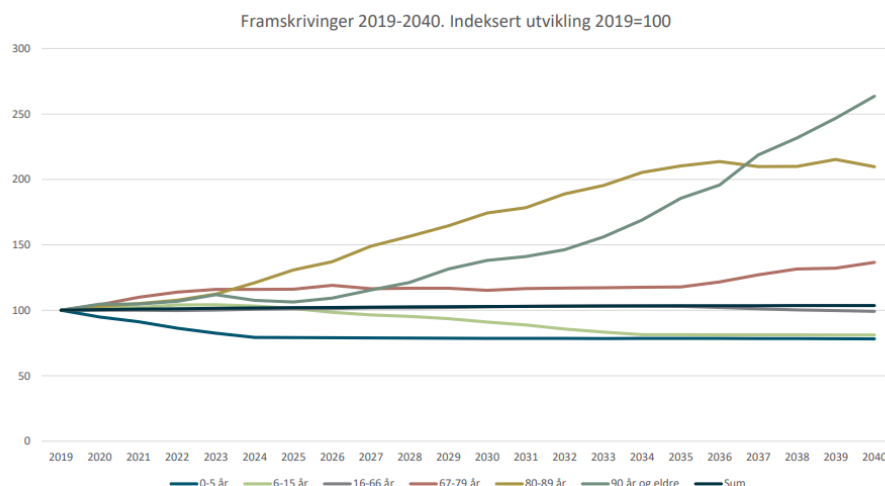
Innbyggerne er kommunens største ressurs. For å skape et bærekraftig og inkluderende samfunn er det viktig å legge til rette for at alle innbyggerne kan oppleve mestring i hverdagen og på sin måte bidra til, og delta i det mangfoldige fellesskapet et lokalsamfunn er.

Antall innbyggere i begge kommunene per 2018 er 10389. 14,4 % av befolkningen i Lyngdal og 11% av befolkningen i Audnedal har innvandrerbakgrunn. Befolkningsveksten i dagens Lyngdal kommune de siste årene har i stor grad vært knyttet til innvandring, herunder flyktninger. Dette har avtatt noe. Det vil være viktig å stimulere til en positiv befolkningsvekst.

De demografiske utfordringene fremover vil knytte seg til økende andel eldre i befolkningen. Når andelen eldre øker, samtidig som andelen barn og unge går ned må kommunen planlegge for både vekst og reduksjon samtidig. Nær 40% av befolkningsveksten i Agder frem mot 2030 vil komme i aldersgruppen over 67 år. Dette innebærer at det blir flere personer i pensjonsalder og flere personer i aldersgrupper som har et høyt forbruk av pleie- og omsorgstjenester per person i arbeidsfør alder. Samtidig skal stadig flere bo hjemme så lenge som mulig. Mye av boligmassen er gammel og lite egnet for en aktiv og selvstendig alderdom. I tillegg er andelen aleneboende i befolkningen økende. Det er sentralt å utvikle gode strategier for å rekruttere og beholde arbeidskraft.

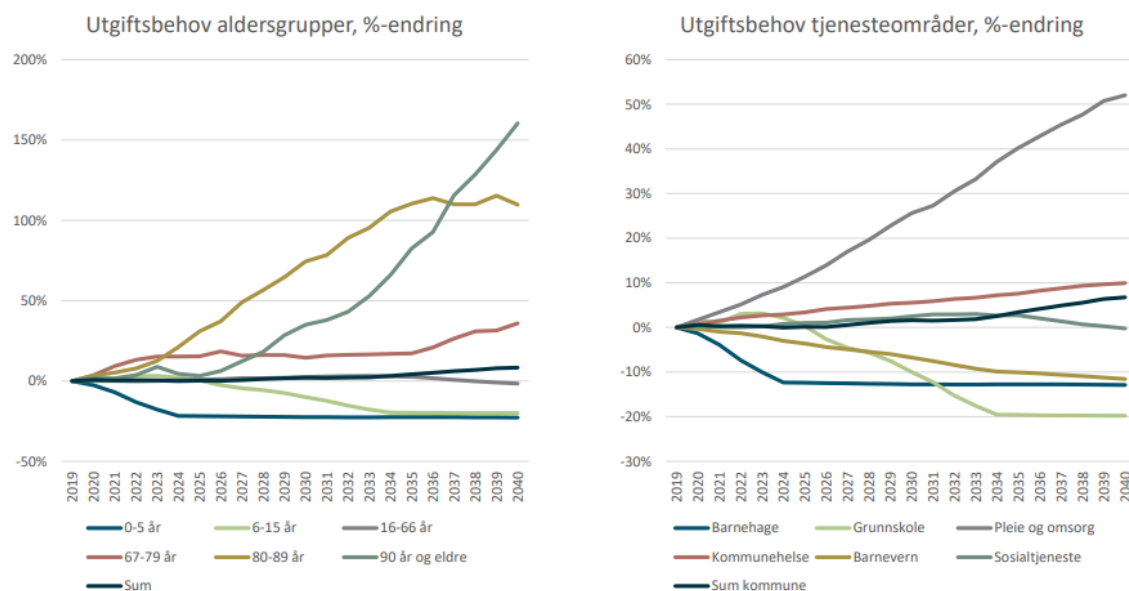
Utganger gjennomført av Telemarksforskning² viser en økning i utgiftene til pleie- og omsorgstjenester på over 50% i 2040. Dette er en stor utfordring for velferdssystemet. Skal vi løse dette krever det at eldre i større grad enn i dag blir i stand til å leve aktive og sosiale liv så lenge som mulig i sitt eget nærmiljø, uten behov for institusjonsplasser eller omfattende hjelp fra det offentlige.

Framskrivinger 2019-2040, Nye Lyngdal kommune

² Basert på befolkningsframskrivinger fra TF (hovedalternativet i scenarie-modellen), har telemarksforskning utarbeidet en analyse som illustrerer hvordan Lister-kommunenes framtidige kostnader/utgiftsbehov vil bli påvirket. Vi har beregnet demografikostnadene fra 2020-2040 totalt og fordelt på både ulike aldersgrupper og tilhørende tjenesteområder i kommunen. I beregningene har vi basert oss på nøyaktig samme metodikk og satser som Teknisk beregningsutvalg for kommunal økonomi (TBU).

Framtidig utgiftsbehov Nye Lyngdal kommune

De eldre er en mangfoldig gruppe og mange har god helse. Belastningen for helse og omsorgssektoren kan derfor reduseres betydelig med forebyggende innsats. Samtidig ser vi også at tjenestetilbudene innenfor helse- og omsorgssektoren er i sterk utvikling, både strukturelt og teknologisk. Teknologi brukes til å mestere egen helse, skape sosial kontakt og mestere hverdagen på en bedre måte.

En økende andel eldre stiller store krav til kommunal planlegging, men kommunen har tilsvarende mye å vinne på å jobbe systematisk og langsiktige for å legge til rette for at eldre kan bidra med sine ressurser og mestere eget hverdagsliv så lenge som mulig. Eldre er en viktig gruppe som påvirker samfunnsutviklingen og utgjør en stor ressurs, ikke minst for lokalsamfunnet og nærmiljøet. Gevinstene ved et aldersvennlig samfunn er store dersom det legges til rette for at eldre kan delta aktivt med sin erfaring, kunnskap, tid og overskudd. En forutsetning er at vi ser eldre som en ressurs og tilrettelegger for aldersvennlig stedsutvikling. Samtidig må også eldre selv i større grad ta ansvar for å planlegge alderdommen på en offensiv og god måte³

³ Håndbok for aldersvennlig samfunn

Kommunen som organisasjon

Lyngdal kommune må ha en velfungerende organisasjon. Kompetente og motiverte medarbeidere er helt sentral for å nå nye krav. Endring i befolkningssammensetningen medfører økt etterspørsel etter kommunale tjenester. Kommuneorganisasjonen må ha en aktiv strategi for å beholde og rekruttere arbeidskraft

I forbindelse med sammenslåingen av Audnedal og Lyngdal kommuner er det etablert en helt ny administrativ organisering av kommunen. Denne består av to nivåer der øverste nivå består av kommunedirektør og fire kommunalsjefsområder som dekker områdene; *økonomi, organisasjon og personal, samskaping og innovasjon, plan og næring*. Dette nivået har et stort fokus på det strategiske og overordnede perspektivet. Nivået under består av 11 virksomheter som har et større fokus på driftsoppgaver innenfor ulike fagområder.

Til sammen vil nye Lyngdal kommune fra 1.1.2020 ha omtrent 1000 ansatte. De ansatte er kommunens viktigste ressurs til å utøve gode tjenester. Det er derfor viktig å ha en tydelig retning og mål for arbeidsgiverpolitikken. I etableringen av ny kommune har de folkevalgte uttalt at hovedmålet er **å skape en attraktiv arbeidsplass med medarbeidere som viser omstillingsevne og yter god service:**

- **Attraktiv arbeidsplass**
Vi må skape en organisasjon som ser medarbeiderne som den viktigste ressursen, og som kontinuerlig utvikler og motiverer de ansatte til å yte gode tjenester. I tillegg må vi tilstrebe å være et førstevalg for nye medarbeidere.
- **Omstillingsdyktig**
Vi må skape en organisasjon som møter utfordringer med visdom, åpent blikk og konstruktive løsninger
- **Serviceinnstilt**
Vi må skape en organisasjon som samskaper med innbyggerne, som ser verdien av nytenkende og digital samhandling og naturlig tar ett utvidet samfunnsansvar.

For å få dette til er det ønskelig å vektlegge følgende innsatsområder: Godt lederskap, dyktige medarbeidere, inkludering og mangfold, helsefremmende arbeidsmiljø og utvikling og nyskaping

Satsingsområder Lyngdal

Vi lever i et komplekst samfunn der «alt henger sammen med alt». Utfordringene samfunnet står overfor har mange ulike årsaker og mange påvirkningsfaktorer. Dette er beskrevet i «Utfordringsbildet» som ligger som kunnskapsgrunnlag for planarbeidet. Det er ingen enkeltsektor alene som har løsningen. Tematikker som klima, folkehelse, levekår og likestilling er tverrsektorielle. Dette har organiseringen av Lyngdal kommune forsøkt å ta innover seg, og intensjonsavtalen peker på at organiseringen av den nye kommunen skal være innovativ og nytenkende.

I tillegg ligger mye av løsningen for å få et helsefremmende, inkluderende og bærekraftig samfunn i det sivile samfunn; Hos innbyggerne, i frivillig sektor og i næringslivet. Innovasjon for effektive og bærekraftige løsninger krever samarbeid, samhandling og samskaping.

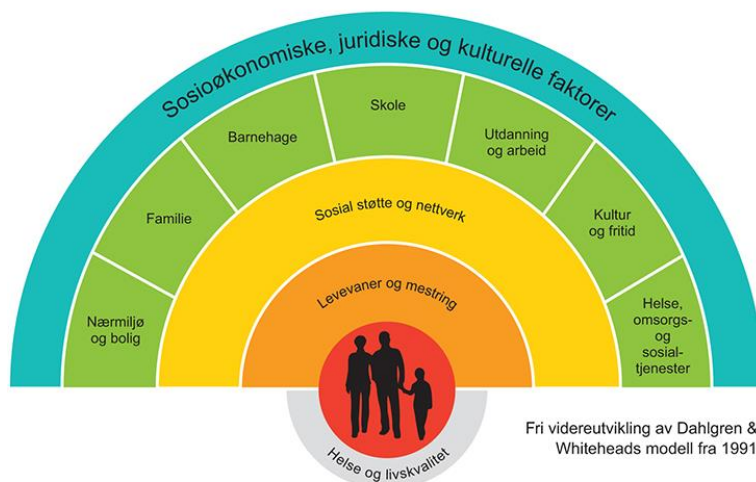
Basert på FNs bærekraftsmål og prosessene knyttet til dette, samt regionale, lokale og nasjonale utfordringer og forventninger er følgende tematiske inndeling for satsingsområder valgt:

FNs mål	Satsingsområde	Fagområder (Eksempler, utdypes i kommuneplanen)
 	Livskvalitet og levekår	Oppvekst, levekår, livskvalitet, folkehelse, utdanning, helse, omsorg, velferd, Likestilling, inkludering, aldersvennlig samfunn, arbeidsplasser, kultur, universell utforming,
	Bærekraftig lokalsamfunn	Alle
 	Innovasjon og samskaping	Frivillighet, medborgerskap, demokratiutvikling Innovasjon og utvikling, Næring og verdiskaping kommunikasjon, areal
	Klima, miljø og beredskap	Miljø, samfunnssikkerhet, beredskap, samferdsel, areal

Livskvalitet og levekår

God helse skapes der mennesker lever sine liv.

Livskvalitet og helse påvirkes av våre fysiske og sosiale omgivelser. Nærmiljø, barnehage og skole, arbeidsplass og lag/foreninger er sentrale helsefremmende arenaer. En god oppvekst varer livet ut og forhold tidlig i livet påvirker helse i voksen alder. Levekårsfaktorer som inntekt, økonomi og utdanning er grunnleggende påvirkningsfaktorer for helse og livskvalitet og er derfor svært viktig i et bærekrafts- og folkehelseperspektiv.

Bilde: Påvirkningsfaktorer for helse og livskvalitet

Risikofaktorer og beskyttelsfaktorer er ulikt fordelt i befolkningen, *Sosial ulikhet* og *utenforskap* er to av de største utfordringene nasjonalt og lokalt. Ensomhet både hos unge og eldre trekkes særlig frem. Over 1 av 10 barn i dagens Lyngdal og Audnedal vokser opp i lavinntektshusholdninger. Kommunene har et lavere utdanningsnivå enn ønsket og det er fortsatt en del likestillingsutfordringer. Mobbing, manglende vennskap og redusert trivsel er fortsatt utfordringer som krever oppmerksomhet.

Barnehagedeltagelsen er økende og det foregår et kontinuerlig kvalitetsarbeid innen både skole og barnehage. Interkommunalt samarbeid om tjenesteutvikling og prosjektet Bedre Tverrfaglig Innsats (BTI) er særlige satsingsområder. Barnehage, skole og SFO er en viktig arena for læring, for å etablere sosiale relasjoner og for utvikling av selvfølelse og selvtillit. Dette er igjen grunnleggende forutsetninger for motivasjon, opplevelse av mestring og troen på egne evner til å gjennomføre en utdanning.

Manglende utdanning er en risikofaktor for å havne utenfor arbeidslivet. Fullføring av videregående opplæring er et sentralt innsatsområde og er særlig viktig i arbeidet med å redusere sosial ulikhet i befolkningen og forebygge utenforskap. Påvirkningsfaktorer for fullført videregående opplæring er blant annet foreldres utdanningsnivå, trivsel, psykisk helse og grunnleggende ferdigheter. Andelen som gjennomfører er økende, men vi ser en tydelig sammenheng mellom foreldres utdanningsnivå og barnas manglende gjennomføring av videregående opplæring. For å sikre et samfunnets bæreevne er det viktig å utnytte potensialet i befolkningen. Økende sysselsetting og redusert deltidsstillinger blant kvinner er to særlig viktige faktorer.

Det er en global trend med økt forekomst og for tidlig død av hjerte- og karsykdommer, diabetes, kroniske lungesykdommer og kreft. Audnedal og Lyngdal ligger høyere enn landsgjennomsnittet på de store forebyggbare sykdommene innen muskel- og skjelett, hjerte/karlidelser, KOLS, overvekt/fedme og kreft. Disse er nært knyttet til levevaner og vi bidra til en stor belastning på tjenestene. Lokale tall viser utfordringer knyttet til overvekt og fedme hos barn, unge og voksne. Utviklingen på området har over tid vært negativ og bør være gjenstand for økt fokus og forebygging.

Samtidig ser vi en sosial ulikhet i forekomst og overlevelse knyttet til sykdom. Helsen i befolkningen varierer mellom ulike befolkningsgrupper; etter inntekt, utdanning, yrkesstatus, kjønn og etnisk og kulturell bakgrunn. Sosial ulikhet i levealder er en utfordring.

Tall fra den lokale Ungdata-undersøkelsene de siste årene viser en negativ utvikling knyttet til psykisk helse hos ungdom. I tillegg er det en del som oppgir at de er fysisk inaktive og at de opplever en rekke helseplager.

Fokus på de bakenforliggende faktorene, som arbeid, nærmiljø og utdanning er avgjørende for å lykkes med et sosialt bærekraftig samfunn. For å lykkes i arbeidet med å skape et aktivt og inkluderende samfunn der innbyggerne opplever mestring og deltagelse er det viktig å fremme de positive mestringsfaktorene, som trivsel og tilhørighet. Vi må ha mer fokus på å fremme helse og livskvalitet, i tillegg til å avdekke og forebygge risikofaktorer tidlig. Det er viktig at samfunnsplanleggingen, inkludert areal- og boligplanlegging tar inn over seg økt forekomst av levevanerelaterte sykdommer og en stadig aldrende befolkning.

Komplekse utfordringer krever komplekse løsninger og gjerne mange aktører. Samarbeid med innbyggerne og samhandling på tvers av sektorer er en forutsetning for å lykkes i dette arbeidet.

Innovasjon og Samskaping

Innbyggerne er kommunens viktigste ressurs- innbyggerne ER kommunen. Aktive og deltagende innbyggere bidrar til fellesskap og identitet. Kommunen, med både organisasjonen og innbyggerne må på mange områder løse kollektive problemer og utfordringer i fellesskap. For å lykkes med dette er samarbeid med frivillig sektor og dialog med innbyggerne avgjørende. Sammen kan vi skape de gode løsningene

Næringslivet i ny kommune har et bredt mangfold med hovedvekt på handel- og besøksnæring, treindustri og landbruk. Kommunen har en sentral geografisk plassering i regionen og i forhold til E39, noe som gir fordeler for næringsutviklingen med hensyn til tilgjengelighet. Kommunen har også gode havnefasiliteter, samt togstasjon. Kommunens klima og øvrige naturgitte forhold ligger godt til rette for landbruk. I Lyngdal og Lister har det de siste årene vært solid fremvekst av prosjekter innen blå næring, og det sees på muligheter for satsinger innen grønn næring.

Utviklingen går stadig raskere og internasjonalisering og digitalisering er trender som påvirker nær sagt alt næringsliv i kommunen og regionen. Dette kan skape både muligheter og problemer for den enkelte bedrift og sektor, alt etter hvordan man greier å tilpasse seg, tilegne seg ny kunnskap og forholde seg til endringer. Den nye kommunen vil i årene fremover ha behov for kompetent og høyt kvalifiserte arbeidstakere. Tilrettelegging av arealer for tradisjonelle og nye typer næring, industri samt god dialog med næringslivet for å bidra til tilrettelegging av infrastruktur er viktig for å trekke til seg ytterligere etableringer. Videre er det viktig å se på hvordan man kan implementere bærekraftsmålene ned på bedrifts nivå.

Innovasjon er et gjennomgående tema enten det er snakk om å etablere en effektiv organisasjon, finne nye løsninger for å forebygge ytterligere klimaendringer, skape nye/beholde arbeidsplasser eller nye løsninger innen velferdsteknologi. Den nye kommunen skal være svært åpen for innovasjon og nytenkning.

Klima, miljø og beredskap

Klimaet er i endring og stiller krav om tilpasning for å håndtere hendelser som følger av mer ekstremvær. Tørke, mer intens nedbør, håndtering av flomsituasjoner, skred og lokalt overvann er aktuelle problemstillinger.

For å hindre ytterligere klimaendringer må vi i årene som kommer forberede oss på en langsiktig omstilling til et lavutslippssamfunn. Det krever at vi tar i bruk sterkere virkemidler enn vi har gjort til nå, og at vi sikrer effektiv ressursutnyttelse i areal- og samfunnsutviklingen. Samtidig blir det viktig å legge til rette for økt verdiskaping og næringsutvikling, og innovasjon og vekst i nye og grønne næringer. Kommunene i Lister har mange energiresurser innen fornybar energi som vann, vind og biobrensel. Kommunen har store skogressurser. Skog i vekst og bruk av trevirke er en del av løsningen for å redusere mengden CO₂ i atmosfæren.

Utslipp fra alle sektorer må reduseres. Ved siden av industrien er veitrafikk den største kilden til klimagassutslipp i Lister. Dermed må en også planlegge for å kutte utslippene fra vei. Listerpakken og bygging av ny E39 kan gi økt pendling, mer transport på lastebil og dermed økte utslipp. Elektrifisering av bilpark og transport er sammen med økt bruk av kollektivtransport, sykkel og gange viktig for å få ned klimagassutslippene. Digitalisering gir store muligheter til reduksjon i klimagassutslipp, blant annet ved redusert transportbehov og bedre utnyttelse av ressurser.

Regionplan Agder 2030 har som mål at kommune skal kutte klimagassutslippene med 45% innen 2030. Regionplan Agder 2030 og Klimaveikart Agder peker på løsninger innen alle sektorer. Energi- og klimaplan for Lister avløses av Regionplan Lister 2030. Arbeidet med denne er i gang og planlagt ferdigstilt i 2020. Kommuneplanarbeidet i Lyngdal sees i sammenheng med dette arbeidet. Det er likevel viktig at kommunen i sine egne planer synliggjør tydelige målsettinger for utslippskutt og hvordan kuttene skal oppnås.

Kommunen har en sentral rolle som utviklingsaktør og planmyndighet i arbeidet for et miljø- og klimavennlig samfunn. I tillegg har kommunen et ansvar for en sentral rolle i arbeidet med å utvikle trygge lokalsamfunn, samfunnssikkerhet og beredskap.

Kjente miljøutfordringer er spredning av uønskede planter, dyr og mikroorganismer, samt mikroplast som samles opp i næringskjeden og påvirker levende organismer.

Krav om bærekraft skal ha en sentral og overordnet rolle i all kommunal planlegging. For å være sikre på at kommunen ivaretar dette skal konsekvensene som alternative og nye utbyggingsområder kan få for miljø, naturressurser og samfunn utredes. Det skal også utarbeides en risiko- og sårbarhetsanalyse for utbyggingsområder. Risikoforhold er viktige i vurderingen av arealenes egnethet til tiltenkt formål, eventuelt om det kan iverksettes tiltak for å ivareta sikkerheten. Alle beslutninger om lokalisering og utforming av næringsvirksomhet, boliger, infrastruktur og tjenester påvirker energiforbruk og utslipp i lang tid fremover. For å møte overgangen til lavutslippssamfunnet må det legges stor vekt på effektiv arealbruk, og på å samordne arealbruken og transportsystemet.

Nye
Lyngdal
kommune

Rapport

Nye
Lyngdal
kommune

Rapport

